

ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ, БАНКРУТСТВА ТА ЛІКВІДАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Кірсанова Т.О., Глівенко І.В.

Банкрутство та ліквідація комерційного банку характеризуються набагато масштабнішими негативними економіко-соціальними наслідками, ніж банкрутство такого самого за розмірами промислового підприємства. Неспроможність банківської установи погасити свої зобов'язання за пасивними операціями призводить до збитків для клієнтів, вкладників, акціонерів та держави.

З огляду на значення банківського сектора як для всієї економіки держави, так і для фінансово-господарської діяльності окремих підприємств є сенс з'ясувати особливості санації, банкрутства та ліквідації комерційних банків.

Наслідком фінансової кризи банківської установи є втрата ліквідності та платоспроможності, а отже - порушення норм і вимог чинного банківського законодавства та нормативних актів НБУ. Санація банків в Україні, як правило, здійснюється з ініціативи та під контролем НБУ.

У разі, якщо комерційний банк перебуває на другій фазі кризи, яка загрожує подальшому його існуванню і потребує негайного проведення фінансової санації, то він може бути переведений на режим фінансового оздоровлення з ініціативи НБУ. Режим фінансового оздоровлення — це система непримусових та примусових заходів впливу на комерційний банк, спрямованих на збільшення обсягу капіталу до необхідного рівня протягом визначеного НБУ періоду з метою відновлення ліквідності та платоспроможності і усунення порушень, які призвели комерційний банк до збиткової діяльності або скрутного фінансового стану, а також наслідків цих порушень.

У разі ефективного виконання заходів, передбачених програмою фінансового оздоровлення, поліпшення фінансового стану та додержання економічних нормативів діяльності комерційного банку, який діє у режимі фінансового оздоровлення, банк переводиться в загальний режим роботи.

Банк має переводитися в режим санації лише після подання ним обґрунтованого плану санації з висновками санаційного аудиту та переліком потенційних санаторів, зазначенням строків і графіків капіталізації, формування обов'язкових резервів тощо. Комерційному банку, переведеному на режим фінансового оздоровлення, може бути

надано державну фінансову підтримку у вигляді стабілізаційної позики. Стабілізаційна позика — це позика, яка може надаватись НБУ комерційному банку на визначений Правлінням Національного банку України строк для оперативного забезпечення його платоспроможності і ліквідності й підтримки виконання заходів фінансової санації.

За наявності відповідних підстав НБУ приймає Постанову про примусову ліквідацію комерційного банку. З дня свого призначення ліквідатор (ліквідаційна комісія) має повне та виняткове право управляти та контролювати банк, вживати будь-яких заходів для ефективної ліквідації банку та одержання максимальної виручки від продажу активів банку.

У разі прийняття рішення про санацію банку реорганізацією між ліквідаційною комісією і юридичною особою, яка має намір викупити банк у цілому або приєднати його, укладається угода про переведення боргу (угода про умови проведення реорганізації) та здійснюється реструктуризація статутного капіталу.

Основною причиною кризи комерційних банків є недостатній рівень їх капіталізації. З метою вирішення даної проблеми можна вдаватися до реорганізації комерційних банків, спрямованої на їх укрупнення. Проте причиною збитковості комерційного банку може бути збитковість окремих філій. Тоді фінансове оздоровлення може здійснюватися реорганізацією, спрямованою на розукрупнення (виокремлення, поділ). Види реорганізації: реорганізація комерційних банків, спрямована на їх консолідацію, реорганізація поділом, реорганізація комерційного банку виокремленням, реорганізація комерційного банку перетворенням. Аналіз сучасних процесів злиття й реорганізації комерційних банків свідчить, що вітчизняна практика в умовах глобалізації міжнародних фінансових ринків та інтернаціоналізації фінансів потребує більш чіткого законодавчого й нормативно-інструктивного забезпечення.

Запобігання фінансовій кризі та санація окремих банків залежить від загального макро- та мікроекономічного клімату, в якому функціонує вся банківська система. За таких обставин важливим є впровадження заходів щодо усунення чи нейтралізації причин кризи банківської системи. З метою усунення проблемних явищ у банківській системі України, подолання їх негативних наслідків потрібна програма санації банківської системи.